

Bror Rålamb

Bror Rålamb's far var en av de få oppositionsmännen mot Karl XI:s envælde. Själv valde Bror Rålamb den militära banan, och efter krigsutbrottet 1700 blev den 32-åriga löjtnanten uttagen till drabantkåren. I detta elitförband stred han under Karl XII i nio långa krigsår. I slaget vid Poltava föll han i ryssarnas händer och följde sina fångna kamrater först till triumftåget i Moskva och därefter till Sibiriens huvudstad Tobolsk. Tillståndet bland fångarna var miserabelt, men de flesta fann sig ändå till rätta med det nya livet. De åtog sig de grävsta kroppsarbetena hos borgarna och bönderna, sysslade med hantverk och försörjde sig som lärare och fäktmästare.

Rålamb blev den sammanhållande länken i den stora fångkolonien. Han ville helst ägna sig åt lärda studier – under fångenskapen utarbetade han ett konversationslexikon och en fransk-latinsk ordbok – men nöden och missmodet bland kamraterna tvang honom att gripa in. Han blev ålderman bland sina kamrater, och på hans initiativ byggdes en svensk kyrka och skola i Tobolsk. Varje år på kungens födelsedag brukade han hålla ett uppbyggligt tal för menigheten.

När Rålamb höll det tal, som här i utdrag veterligen

för första gången publiceras, hade karolinerna redan i åtta år väntat på befrielsen. Oordningar hade förekommit i fånglägret liksom också motsättningar mellan de olika nationaliteterna. Hans tal måste ses mot denna bakgrund. Han söker hålla modet uppe hos de fångna genom att erinra om kungens bragder, som också var deras, men han ställer dem också inför en självprövning. Karolinerna är tvåfaldiga fångar – hos fienden men också i synden. Detta är Guds straff för deras högmod, och först när de omvänder sig, skall bojan falla. Det är den stränga ortodoxien, som ljuder i denna straffpredikan, men förkunnelsen mynnar ut i en förhoppning om fred på jorden, som alla de fångna bar inom sig.

Fångarna i Sibirien fick ännu i fem år vänta på friheten och freden. Rålamb ledde själv en av de hemvändande kolonnerna och lyckades först efter oerhörda ansträngningar överföra sina kamrater till Sverige. Han dog som landshövding i Österbotten 1734.

Alf Åberg